

## **«Жулі та Шарль Ліберасьон проти Франції»**

### **(“July and Sarl Liberation v. France”)**

У рішенні, ухваленому 14 лютого 2008 року у справі *«Жулі та Шарль Ліберасьон проти Франції»*, Суд постановив, що

- було порушено ст.10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявникам 7 500 євро як компенсацію матеріальної шкоди та 13 572 євро та 8 євроцентів на відшкодування судових витрат. Суд постановив, що визнання порушення ст. 10 Конвенції є достатнім для відшкодування моральної шкоди, завданої п. Жулі.

#### **Обставини справи**

Перший заявник – Серж Жулі, 1942 р. н., проживає у м. Парижі та є видавничим директором французької щоденної газети «Ліберасьон». Другого заявника – приватну компанію «Шарль Ліберасьон» – теж представляє п. Жулі, який на час виникнення обставин справи був її керівником.

Скарги заявників стосувалися їхнього засудження за наклеп. 14 березня 2000 року у газеті «Ліберасьон» була опублікована стаття за результатами прес-конференції стосовно справи про французького суддю Бернарда Борреля, якого 14 березня 2000 року знайшли мертвим під час відрядження у Джібуті (країна на північному сході Африки). Кримінальне розслідування по цій справі набуло широкого розголосу у засобах масової інформації; з 1997 року воно проводилось у м. Парижі.

Метою вищезгаданої прес-конференції було оприлюднення запиту п. Єлизавети Боррель, вдови судді Бернарда Борреля, до Міністра юстиції Франції стосовно розслідування Інспекцією з нагляду за здійсненням судочинства компетентності проведеного судового розгляду судьями п. Роже ле Луаром та п. Марі-Поєм Морагчіні. Під час прес-конференції п. Боррель, її адвокати та деякі судді, в тому числі п. Домінік Матагрєн –

президент Професійної асоціації суддів та п. Анна Крен'єр – президент Союзу суддів, гостро критикували проведені цією Інспекцією розслідування.

Після публікації статті з матеріалами прес-конференції під заголовком «Смерть судді: вдова атакує суддів та поліцію» судді п. Роже ле Луар та п. Марі-Поль Мораччіні подали позов до заявників, звинувачуючи їх у наклепі. Чотири уривки зі статті, на думку позивачів, мали наклепницький зміст. А саме:

1. вона (п. Боррель) скаржилась на «упередженість» суддів, які розслідували цю справу.
2. за словами п. Домініка Матагрена, розслідування справи проводилось «дивним чином».
3. пані Анна Крен'єр згадала про «низку порушень», вчинених при розслідуванні.
4. «вони (судді) дуже повільно розслідували цю справу».

У рішенні від 13 березня 2001 року кримінальний суд виправдав заявників. Лише уривок про «упередженість суддів», які розслідували справу, був визнаний наклепницьким. Проте цей суд, взявши до уваги твердження заявників про їхню добросовісність, а також те, що газета, критикуючи проведені розслідування, здійснювала лише інформування громадськості про результати прес-конференції, виправдав заявників.

Версальський апеляційний суд у своєму рішенні від 14 листопада 2001 року частково скасував рішення суду першої інстанції та постановив, що твердження судді п. Домініка Матагрена про те, що розслідування справи проводилось «дивним чином» теж було наклепницьким. Ці два уривки зі статті, на думку суду, завдали шкоди честі та репутації позивачів. Апеляційний суд не погодився з твердженням відповідачів про те, що їхні дії були добросовісними, оскільки журналістка (яка написала цю статтю у газеті) не спромоглася «повністю висвітлити тему у контексті

інтерв'ю». Суд зазначив, що ця журналістка, аби полегшити собі завдання, притримувалась «серединного курсу» замість того, щоб зазначити, «що її наміром було лише поінформувати про те, що було сказано під час прес-конференції».

Відповідно до цього рішення п. Жулі та його компанію було визнано винними у вчиненні публічного наклепу і заявника було зобов'язано сплатити штраф у розмірі 10 000 французьких франків (приблизно 1 500 євро) та таку ж суму кожному із позивачів за спричинення ним шкоди, а також помістити у газеті «Ліберасьон» і ще в одній щоденній загальнонаціональній газеті виклад основних положень рішення Версальського апеляційного суду. При цьому вартість розміщення цього оголошення не повинна була перевищувати 15 000 французьких франків (приблизно 2 286 євро). Крім цього, цей апеляційний суд зобов'язав кожного із заявників сплатити позивачам по 20 000 французьких франків (приблизно 3 000 євро) на відшкодування коштів, не сплачених державою позивачам.

Заявники подали касаційну скаргу на це рішення, посилаючись, зокрема, на ст. 10 Конвенції. Проте 14 січня 2003 року касаційний суд відхилив її, мотивуюче своє рішення тим, що заявники нібито не дотрималися вимог об'єктивності та не були достатньо обережними при висвітленні цієї важливої інформації.

### **Зміст рішення Суду**

Заявники, посилаючись на ст. 10 Конвенції, скаржилися на їхнє засудження за вчинення наклепу.

Суд вважає, що звинувачення п. Жулі та компанії «Шарль Ліберасьон» у наклепі було втручанням у їхнє право на свободу вираження поглядів. Таке втручання передбачене французьким законодавством та переслідує законні цілі – захист репутації суддів, які розслідували смерть судді Борреля, а також підтримання влади та неупередженості судочинства.

Стосовно того, чи таке втручання було «необхідним у демократичному суспільстві», Суд ще раз нагадав про виконання журналістикою ролі «сторожового пса». Попри те, що преса не повинна переступати певні межі, її завданням є поширення, відповідно до своїх обов'язків та взятої відповідальності, інформації та ідей, які є об'єктом громадської зацікавленості, включаючи інформацію про функціонування судової системи.

Суд не переконали аргументи Версальського апеляційного суду. Суд звернув увагу на те, що вищезгадана стаття була звітом про результати прес-конференції стосовно справи, яка уже набула публічного резонансу, та наголосив, що національні суди не можуть підмінювати точку зору преси своїми поглядами, зокрема вказувати, яку техніку написання статей слід використовувати журналістам при поширенні інформації.

Суд також зазначив, що в статті задля уникнення плутанини між висловленими міркуваннями на прес-конференції та журналістським аналізом цієї інформації використовувалась непряма мова, а в кількох місцях – лапки. Більше того, у статті називались імена доповідачів на прес-конференції, а тому неможливо було сплутати, як про це зазначив апеляційний суд, які вислови належали доповідачам, а які – журналістці.

Стосовно прикметника «дивний», вжитого у статті, Суд зазначив, що у статті чітко вказувалось, що це слово було вжито одним із учасників прес-конференції та не було застосоване журналісткою особисто. На думку Суду, у статті не висловлювалось жодної ворожості до суддів п. Роже ле Луара та п. Марі-Поля Мораччіні, як про це зазначав апеляційний суд.

Незважаючи на те, що межі прийнятної критики стосовно діяльності вищезгаданих суддів, які проводили розслідування в межах своєї компетенції, були ширшими, Суд все ж зазначив, що причини відмови у задоволенні скарги заявників касаційним судом були неналежними та недостатніми. Судді п. Роже ле Луар та п. Марі-Поль Мораччіні, будучи

державними службовцями та працюючи у «фундаментальних інститутах держави», цілком законно можуть у «прийнятних» межах бути об'єктами критики, яка б виражалася не лише загально чи безособово.

Суд вказав, що заявники, опублікувавши статтю за матеріалами прес-конференції, навіть не піднялися до рівня перебільшення чи провокації, хоча такі прийоми поширення інформації не заборонені в межах журналістської свободи. Суд не вважає, що терміни, вжиті у статті, були «явно образливими». Також, на думку Суду, підстави звинувачення заявників у недобросовісності суперечили принципам свободи вираження поглядів та ролі журналістики як «сторожового пса».

Суд постановив, що засудження заявників за наклеп не відповідає цілям, які переслідує ст. 10 Конвенції, та не є «необхідним у демократичному суспільстві».